

Artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Osallistumisen muodot, tilat ja mahdollisuudet tiedon yhteistuottamisessa

Näkökulmia osallistuvasta budjetoinnista ja lähiön yhteiskehittämisestä

Tarkastelemme artikkelissa tiedon yhteistuottamista asuinalueiden kehittämisessä. Asuinalueiden kehittämishankkeet tuovat yhteen erilaisia toimintakulttuureita, toimijoita ja tiedon muotoja, mikä synnyttää tarpeen tarkastella, millaisen tiedon tai kenen asiantuntijuuden pohjalta asuinalueita kehitetään ja millaisia menetelmiä ja valmiuksia tämä edellyttää. Tarkastelemme kahdessa tamperelaisessa lähiökehittämishankkeessa, miten tietoa asuinaluekehityksessä yhteistuotetaan. Tesoman osallistuvan budjetoinnin ja Annala-Kaukajärven yhteiskehittämishankkeen aineisto on kerätty toimintatutkimuksella ja havainnoimalla. Jäsennämme tiedon yhteistuottamisprosessia teema-areenan käsitteellä teeman luonnetta ja kontekstia, toimijoita, vuorovaikutuksen paikkoja ja keskustelun kulkua analysoimalla. Tiedon yhteistuottaminen edellyttää organisaatiolta epävarmuuden sietoa ja yhteistuottamisen ymmärtämistä kahdensuuntaisena vuorovaikutusprosessina. Se vaatii resursseja, vastuiden määrittelyä ja strategista suunnittelua. Organisaatioiden sisäiset vuorovaikutus- ja viestintäprosessit ja tiedon yhteistuotannosta vastaavien ammattilaisten vuorovaikutustaidot vaikuttavat prosessin onnistumiseen.

AVAINSANAT: tiedon yhteistuottaminen, osallistuminen, asuinalueiden kehittäminen, osallistuva budjetointi, yhteiskehittäminen, teema-areena, julkishallinto

Kansalaisten osallistuminen julkiseen keskusteluun ja demokratiaan on ollut viestintätutkimuksessa pitkään keskeinen teema, jota on tarkasteltu lukuisista näkökulmista, esimerkiksi kansalaisille asettuvien roolien, julkisen keskustelun moniäänisyyden, läsnä olevien valta-asetelmien, viestintäteknologian tuomien mahdollisuuksien ja uhkien, omaehtoisen vaikuttamisen ja vaihtoehtoisten julkisuuksien näkökulmista (esim. Dewey 2006; Dahlgren 2009; Carpentier 2011; Dahlberg ja Siapera 2007; Coleman ja Blumler 2009). Kansalaisten rooli yhteiskunnallisista asioista keskustelemisessä ja niiden määrittelemisessä on keskeinen teema myös julkishallinnon osallisuuskäytäntöjen kehittämisessä.

Nyky näkemyksen mukaan yhteiskunnallisten ongelmien ratkaiseminen edellyttää päätöksenteon avaamista ja laajaa osallistumista, joka lisää julkishallinnon toimijoiden käytettävissä olevaa tietopohjaa (ks. Bäcklund, Häkli ja Schulman 2017). Taustalla on oletus siitä, ettei julkishallinnolla itsellään ole riittävää asiantuntemusta yhteiskunnallisiin kysymyksiin vastaamiseksi (Greve 2015; Weber ja Khamedian 2008).

Osallistumisprosesseissa kohtaavat erilaiset toimijat, organisaatiot ja tietämisen tavat (esim. Lehtonen 2013; Bäcklund 2007). Tässä artikkelissa lähestymme kansalaisosallistumista julkisena poliittisena toimintana, jossa kansalaisten osallisuus liittyy kokemukseen siitä, miten he pääsevät vaikuttamaan merkityksellisiin asioihin esimerkiksi tuottamalla tietoa kehittämishankkeissa. Tarkastelemme tietoa yhteistuottamisen näkökulmasta (*co-production of knowledge*) (ks. Weber ja Khamedian 2008). Tiedon yhteistuottaminen avaa julkisille toimijoille, kuten julkishallinnolle, mahdollisuuden hyödyntää kansalaisten kokemusperäistä tietämystä julkisten toimintojen ja palvelujen kehittämiseksi, mutta kuten monissa tutkimuksissa on todettu, kokemustiedon hyödyntämisessä kohdataan ongelmia liittyen julkistoimijoiden asenteisiin ja mahdollisuuksiin hyödyntää erilaisia tiedon muotoja (Maiello ym. 2013; Tuurnas 2015; Lehtonen 2013; Faehnle ym. 2014).

Tarkastelemme tiedon yhteistuottamista asuinalueiden kehittämisen kontekstissa. Asuinalueiden kehittämishankkeisiin yhdistyy erilaisia toimintakulttuureita, toimijoita ja tiedon muotoja, mikä synnyttää tarpeen tarkastella, miten tietoa niissä tuotetaan ja muokataan. Tiedon yhteistuottamisen ydinajatus haastaa käsityksen tiettyjen toimijoiden, kuten julkishallinnon, valta-asemasta tiedon ja palvelujen tuottajana. Tiedon yhteistuottamisessa julkishallinnon auktoriteettiasema korvautuu monitoimijaisella yhteistyöllä, kun erilaisista tiedon muodoista muodostetaan yhteistä tietopohjaa (Torfing, Sørensen ja Røiseland 2019, 798).

Kysymme, miten tietoa tuotetaan ja päätöksiä tehdään tiedon yhteistuotannossa asuinalueiden kehittämishankkeissa. Hyödynnämme teema-areenan (*issue arena*, ks. Luoma-aho ja Vos 2010; Vos, Schoemaker ja Luoma-aho 2014; Hellsten, Jacobs ja Wonneberge 2018) käsitettä, jonka avulla tarkastelemme tiedon yhteistuottamisen vuorovaikutusprosessia. Aineisto on kerätty kahdessa asuinalueiden kehittämishankkeessa Tampereella. Tesoman lähiössä asukkaat osallistuivat Tampereen kaupungin OmaTesoma-aluekehityshankkeen osallistuvan budjetoinnin kokeiluun vuosina 2014–2015. Annala-Kaukajärven alueella vuosina 2013–2015 toteutetussa Tampereen kaupungin Lähivoimala-hankkeessa kehitettiin asukkaiden kanssa asuinalueen viihtyisyyttä ja palveluita.

Tarkastelemme ensin uuden julkishallinnan tematiikkaa suhteessa tiedon yhteistuottamiseen. Sen jälkeen esittelemme teema-areenan käsitteen yhteistuottamisen kontekstissa. Tutkimusmenetelmien ja aineiston kuvauksen jälkeen analysoimme yhteistuotantoa Tesomalla ja Annala-Kaukajärvellä. Tutkimuksemme havainnollistaa yhteistuottamisen haasteita ja mahdollisuuksia viestinnän ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tiedon yhteistuottaminen edellyttää toimijoilta epävarmuuden sietoa ja yhteistuottamisen ymmärtämistä kahdensuuntaiseksi prosessiksi. Tässä onnistuminen vaatii resursseja, vastuiden määrittelyä sekä strategista suunnittelua. On tarpeen mieltiä yhteistuotannon kohderyhmät, määritellä tiedontarve sekä sopivat tiedon yhteistuotannon areenat niiden luonne, konteksti ja inklusiivisuus huomioiden.

Kansalaiskumppanuus ja tiedon yhteistuottaminen uudessa julkisessa hallinnassa

2010-luvun julkishallinnon yksi ydintrendi on ollut kansalaisten osallistaminen julkistoimintojen kehittämiseen ja julkisten palvelujen tuottamiseen (ks. Greve 2015; Osborne 2010). Tätä viimeisintä hallinnon uudistamisen osallistavaa aaltoa edelsivät kaudet, joissa kansalaiset on ensin nähty hallintoalamaisina ja sittemmin kuluttajina ja asiakkaina. 1980-luvulla yleistyneessä uuden julkisjohtamisen reformissa (engl. *New Public Management*) perusajatuksena on saattanut osaltaan olla kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen asiakasroolin kautta, mutta sen toteutusta kritisoitiin (esim. Osborne 2010, 1–4) kansalaisroolin kaventumisesta kuluttajaksi ja asiakkaaksi aktiivisen, yhteiskuntaan vaikuttavan kansalaisen sijaan. Uusi, kansalaiskumppanuuteen ja verkostoihin perustuva julkinen hallinta (*New Public Governance*) on syntynyt kritiikistä muun muassa tällaista kansalaisroolin kaventumista kohtaan.

Sisältyessään tietynlaisen käsityksen julkishallinnon roolista ja toimintatavoista, hallintoideologiat luovat käsityksen kansalaisten asemasta suhteessa julkiseen sektoriin (ks. Bäcklund, Kallio ja Häkli 2014). Kansalaiskumppanuutta korostavan uuden julkishallinnan näkemyksen myötä erilaisten roolien ja osallistumiskäsitysten limittäisyys onkin noussut tärkeäksi kysymykseksi. Kuntien asukkaat eivät ole vain asiakkaita, vaan asukkaita, kansalaisia, kuntalaisia, erilaisine rooleihin kuuluvine odotuksineen.

Kansalaisosallistumisen muotoja ja niihin sisältyviä rooleja voidaan tarkastella palvelujen yhteistuotannon käsitteellä (*co-production*). Palvelujen yhteistuottajana kansalainen, asukas tai palvelujen käyttäjä kehittää yksilönä tai jonkin ryhmän jäsenenä julkisia palveluja niitä tuottavien ammattilaisten kanssa (ks. Tuurnas 2015; Häikiö, Lehtonen ja Salminen 2016). Yhteistuotannon perusidea kritisoikin aiempia hallinnon uudistamislinjoja: kansalaiset vaikuttavat aktiivisesti elinympäristöönsä ja palveluihinsa, eivät vain kuluta palveluja tai ole toimenpiteiden kohteena (Osborne ja Strokosch 2013, 32; Verschuere, Brandsen ja Pestoff 2012, 1085), ja se kattaa monenlaisia kumppanuuden muotoja. Tässä artikkelissa keskitymme *tiedon yhteistuottamiseen*. Tiedon yhteistuottaminen (Weber ja Khamedian 2008) on noussut tärkeäksi osaksi julkishallinnon kehittämisretoriikkaa ja käytäntöjä, sillä sen uskotaan mahdollistavan julkispalvelujen aidon käyttäjälähtöisen kehittämisen. Tietoa yhteistuottamalla erilaisia tiedon muotoja hyödynnetään julkishallinnon kehittämisessä.

Tiedon käsitämme ajassa muuttuvaksi sosiaaliseksi konstruktioksi. Kuten Clarke ja Braun (2013) toteavat, tiedot voidaan nähdä sosiaalisina artefakteina; sosiaalisina, kulttuurisina, moraalisisina, ideologisina ja poliittisina. Tieto ei ole ainoastaan positivistisen näkemyksen mukaista rationaalista ja kausaalisuhteiden määrittämää totuutta, vaan myös subjektiivista ja kokemuseräistä (Costley, Elliot ja Gibbs 2010; Crotty 1998).

Julkishallinnon tietoa on perinteisesti määritelty rationaaliseksi teknistieteelliseksi tiedoksi, joka on riippumatonta ja arvoneutraalia, teknisesti tai tieteellisesti mitattavaa ja varmennettavaa tieteen tuottamaa tietoa (Collins ja Evans 2002). Tällainen tieto liitetään usein profession, kuten kaavoittajien tietoon (Puustinen 2006). Paikallisesti syntyvää asukkaiden kokemustietoa ei ole arvotettu yhteiskunnallisesti yhtä merkittäväksi tai paikkansapitäväksi tiedoksi kuin rationaalista tietoa. Kokemustietoa kuvataan subjektiiviseksi, arvopohjaiseksi ja verifioimattomaksi (Wynne 2004; Bamberg ja Lehtonen 2011).

Erilaisia tiedon muotoja on ollut vaikea integroida julkishallinnon prosesseihin. Kaupunkisuunnittelua on hallinnut professionalismi, mistä Puustinen (2006, 233) toteaa, että ”profession edustajien ajatellaan siis perinteisesti voivan määritellä tavallisia asukkaita tai kansalaisia paremmin yleisen edun”. Kokemustiedon hyödyntäminen tietona onkin julkishallinnolle haastavaa, sillä se laajentaa tulkintakenttää, jonka perusteella päätöksiä tehdään (ks. Bamberg ja Lehtonen 2011). Kokemustiedon merkityksen kasvu suunnittelussa ja päätöksenteossa saataakin luoda suunnittelijoille epäilystä professionsa kyseenalaistamisesta (Puustinen 2006).

Tiedon yhteistuottamisessa tietoa integroidaan palvelukehittämiseen luomaan ymmärrystä palvelujen käyttäjien kokemusmaailmasta. Toimijoiden asenteet ja mahdollisuudet hyödyntää erilaisia tiedon muotoja haastavat yhteistuottamista (esim. Maiello ym. 2013; Lehtonen 2013; Tuurnas 2015). Tiedon yhteistuottaminen nivoutuukin demokratian kysymyksiin, joista artikkelimme kannalta kiinnostavaa on, mitä tiedon yhteistuotanto toimijoilta edellyttää, miten toimijat osallistuvat yhteistuottamiseen ja miten osallistujien tieto vaikuttaa kehittämisprosessiin. Hyödynnämme teema-areenan käsitettä analyyttisenä tarkastelutyökaluna.

Teema-arenat tiedon yhteistuotannossa

Organisaatioviestinnän tutkimuksessa alun perin kehitelty teema-areenan käsite (*issue arena*, ks. Luoma-aho ja Vos 2010; Vos, Schoemaker ja Luoma-aho 2014; Hellsten, Jacobs ja Wonneberge 2018) pohjautuu siihen, että organisaatioviestintä nykypäivänä ei voi rakentua yksisuuntaisesta tiedottamisesta organisaatiolta yleisölle, vaan vaatii organisaatiolta aktiivisuutta relevanttien yleisöjen tavoittamisessa, kuten keskeisten foorumien etsimisessä viestinnän kohdentamiseksi. Virtuaaliset, mediavälitteiset foorumit tai fyysiset paikat, joissa organisaatioiden kannalta keskeiset toimijat keskustelevat tai hakevat tietoa, voivat tuottaa organisaatioille olennaista tietoa. Niitä voidaan kutsua teema-areenoiksi.

Teema-arenat ovat viestintäverkostoja, joissa toimijat keskustelevat tärkeiksi kokemista aiheista, mobilisoivat muita tai käynnistävät muutoksia (Hellsten, Jacobs ja Wonneberge 2018, 37). Käsite nostaa esiin toimijoiden käymään keskusteluun vaikuttavat teemat ja niihin kytkeytyvät arvot. Organisaatiot eivät pysty kontrolloimaan keskustelusiältöjä, vaan ne muotoutuvat tilannekohtaisesti toimijoiden kiinnostuksen mukaan (Luoma-aho ja Vos 2010).

Luoma-ahon ja Vosin (2010, 4–5) mukaan teema-areenan käsite sopii tilanteeseen, jossa organisaatioiden viestintä sidosryhmiensä kanssa muuttuu. Muutos nivoutuu mediaympäristön murroksen mahdollistamaan viestintäteknologiaan. Viestintä sidosryhmien kanssa tapahtuu organisaatioiden kontrollin ulkopuolella teema-areenoilla, kuten verkkojulkaisuissa. Se laajentuu perinteisestä PR-viestinnästä teema-areenojen keskustelun seuraamiseen ja siihen osallistumiseen. Viestinnän ytimeen nousevat teemat, eivät organisaatiot.

Teema-arenat kytkeytyvät organisaatioiden selviytymiseen. Relevanttien sidosryhmien löytäminen ei enää riitä, vaan on löydettävä oikeat asiat ja teema-arenat vuorovaikutuksen luomiseen. Hellstenin ja kumppaneiden (2018) mukaan teema-areenoiden merkitys syntyy siitä, että yhteiskunnalliset teemat nähdään organisaatioiden muodostumista ja toimintaa rakenteistavina elementteinä. Organisaatiot toimivat teema-areenoiden verkostoissa, joissa sidosryhmät keskustelevat yhdellä tai useammalla teema-areenalla.

Vaikka käsitettä on kehitetty erityisesti yritysviestinnässä, on siihen liittyviä kehityskulkuja nähtävissä muuallakin. Käsittelemme artikkelissa kaupunkia esimerkkinä organisaatiosta, joka uuden julkisen hallinnan seurauksena on tilanteessa, jossa sen on mietittävä suhdettaan sidosryhmiin, artikkelissamme erityisesti asukkaisiin ja alueellisiin yhteisöihin. Tapaustemme organisaatio eli Tampereen kaupunki pyrki kehittämään vuorovaikutustaan toimintansa kannalta keskeisten tahojen, kuten asukkaiden ja paikallisyhdistysten kanssa. Teema-areenoina toimivat asuinalueiden kehittämishankkeet: Tesoman osallistuvan budjetoinnin kokeilu ja Annala-Kaukajärven yhteisöllisyyttä ja asukaslähtöistä kehittämistä edistävä Lähivoimala-hanke.

Kaupunkiorganisaation sidosryhmät ovat usein yritysorganisaation sidosryhmiä moninaisemmat. Asukkaat ovat heterogeeninen toimijajoukko, mikä tekee teema-areenan käsitteen käyttämisen tässä tutkimuksessa kiinnostavaksi. Vuorovaikutusta haastavat esimerkiksi toimijoiden erilaiset kulttuuriset taustat, ikä, kielitaito, elämäntilanne. Osallistumisedellytykset ovat erilaiset kieltä taitamattomilla ja vieraasta kulttuurista muuttaneilla ihmisillä, liikunta-rajotteisilla vanhuksilla tai kaupunkipolitiikassa aktiivisilla aikuisilla. Toisin kuin yrityksellä, kaupungilla on lakisääteinen velvollisuus sidosryhmiensä osallistamiseen toimintaansa ja päätöksentekoon. Kaupunkia ohjaa myös velvoite asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun palvelujen tarjoamisessa.

Käsitämme edellä mainitut hankkeet teema-areenoiksi, sillä ne kokoavat alueeseen kiinnittyviä sidosryhmiä kehittämään teemallisesti rajattuja, asuinaluekehittämisen kokonaisuuksia. Ne pyrkivät mobilisoimaan sidosryhmiä vuorovaikutukseen hallinto-organisaation ja paikallisten, julkisia palveluita tuottavien ammattilaisten kanssa (vrt. Luoma-aho ja Vos 2010; Hellsten, Jacobs ja Wonneberge 2018). Artikkelimme asukasosallisuushankkeet ovat teema-areenoille tyypillisesti uudenlaisia viestinnän ja vuorovaikutuksen alustoja asukkaille, hallinto-organisaatioille ja palvelun tuottajia edustaville sidosryhmille (Tuurnas 2015; Kurkela ym. 2019).

Vos, Schoemaker ja Luoma-aho (2014, 7–9) erottavat neljä teema-areenan analyttistä ulottuvuutta: 1) teeman luonne ja konteksti (*issue-related aspects*), 2) toimijat (*the actors*), 3) vuorovaikutuksen paikat (*places of interaction*), ja 4) keskustelun kulku (*course of the debate*). Teeman luonne ja konteksti korostavat tilannesidonnaisuutta; teemat muotoutuvat keskustelun ja osallistujajoukon mukaan tietyssä kontekstissa. Toimijoita tarkastellaan rooleja, ominaispiirteitä ja osallistumismotivaatiota analysoiden. Toimijat voivat esimerkiksi nähdä keskustelussa mahdollisuuksia roolinsa kannalta, tai tulla kutsutuksi mukaan teemaan liittyvien tapahtumakulkujen seurauksena. Vuorovaikutusta tarkastellaan vuorovaikutuspaikkojen ja -tapojen erityisyys huomioiden. Keskustelun kulkua analysoimalla tunnistetaan siihen vaikuttavia tekijöitä.

Esittelemme seuraavaksi aineiston ja metodit, minkä jälkeen analysoimme aineistoa teema-areenan analyttisellä kehikolla.

Tutkimusaineisto ja metodit

Aineiston muodostavat kaksi tapausta tamperelaisten asuinalueiden kehittämisestä, osallistuvan budjetoinnin kokeilu Tesoman lähiössä ja yhteiskehittämisen hanke Annala-Kaukajärven lähiössä. Osallistuvan budjetoinnin kokeilu (2014–2015) toteutettiin OmaTesoma -kehittämishankkeessa, jossa asukkaat ideoivat ja päättivät Tesomajärven virkistysalueen kehittä-

mistoimista 110 000 euron määrärahalta. Koko kehittämisbudjetti oli 650 000 euroa, josta suurin osa osoitettiin alueen kävelyreittien valaistuksen uusimiseen kaupungin saaman asukaspalautteen pohjalta (ks. Häikiö, Lehtonen ja Salminen 2016, 30). Toimintatutkimuksella (Stringer 1999) ja laadullisin menetelmin kerätty aineisto kuvaa Suomessa uudenlaisen kansalaisosallistumisen tavan käyttöönottoa paikallishallinnon toimintakulttuurissa.

Osallistuvassa budjetoinnissa kansalaiset päättävät yhteisten verovarojen käytöstä, kun esimerkiksi kunta varaa osuuden vuosibudjetista asukkaiden päätettäväksi. Kuntalaiset laativat ensin kehittämisideoita, joista sitten valitsevat toteutettavat ehdotukset äänestämällä tai muulla tavoin priorisoimalla. Kunta sitoutuu toteuttamaan ehdotukset varatulla määrärahalta. Menetelmä on kotoisin Brasilian Porto Alegresta, missä sotilasvallan kukistuminen mahdollisti hallinnon uudistamisen. Osallistuvan budjetoinnin toivottiin uudistavan hallintokäytäntöjä, ehkäisevän korruptiota ja antavan valtaa yhteiskunnan syrjäytyneille ryhmille (Sintomer, Herzberg ja Röcke 2008). Sittemmin sitä on hyödynnetty toisenlaisissa yhteiskunnallisissa konteksteissa, mikä on muokannut menetelmää ideologisesti neutraalimmaksi (Ganuzza ja Baiocchi 2012, 1–2; Röcke 2014).

Tesoman aineisto (ks. taulukko 1) muodostuu litteroiduista asukkaiden ja viranhaltijoiden yksilöhaastatteluista sekä osallistuvan budjetoinnin prosessin toteuttamisesta ja arvioimisesta. Aineistoon sisältyy työpajoja, maastokävely, osallistuvan budjetoinnin viranhaltijatyöryhmän kokouksia sekä alueella järjestettyjä tapaamisia ja tapahtumia. Työpajoissa kaupungin viranhaltijat ja alueen paikallistoimijat, kuten asukkaat ja yhdistykset, työstiivät yhdessä ehdotuksia alueen kehittämiseksi. Valinta tehtiin yhdessä priorisoimalla. Työpajoihin osallistui vaihdellen 9–40 henkilöä. Neljässä työpajassa työstettiin ehdotuksia ja viidennessä työpajassa arvioitiin prosessin toteutusta. Osallistuva budjetointi suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Tampereen yliopiston Osallistuva budjetointi asukaslähtöisessä kaupunkisuunnittelussa -tutkimushankkeen kanssa. Aineiston keräsi artikkelin ensimmäinen kirjoittaja tutkimushankkeen ryhmän kanssa.

Annala-Kaukajärven tapaus keskittyy osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaan kehittämishankkeeseen (2013–2015). Hanke käynnistyi alueella toimivien työntekijöiden havainnosta, että alueelta oli vuosien saatossa lähtenyt palveluita, ja siellä oli tarvetta yhteisöllisyyden vahvistamistoimille eriytymiskehityksen vuoksi. Tavoitteena oli kehittää yhteisöllisyyttä ja osallistumisen mahdollisuuksia luova toimintamalli, johon asukkaiden olisi helppo osallistua ja joka olisi siirrettävissä myös muualle. Asukkaita aktivoimalla pyrittiin luomaan ihmisille tunnetta siitä, että he ovat tärkeä osa aluetta, kiinnittämään heitä asuin ympäristöönsä ja olemaan ylpeitä siitä. Lisäksi haluttiin vahvistaa asukasosallistumista palvelutuotantoon ja -suunnitteluun.

Annala-Kaukajärven tutkimusaineisto on kerätty tapaustutkimuksen keinoin osallistuvaa havainnointia, haastatteluja sekä dokumentteja hyödyntäen (ks. taulukko 2). Alueella tehtiin asukaskyselyitä, jalkauduttiin yrityksiin ja järjestöihin, järjestettiin tapahtumia ja kehitettiin uudenlainen matalan kynnyksen palvelu perheille. Aineiston keräsi artikkelin toinen kirjoittaja.

Taulukko 1. Tesoman aineisto.

Aineisto		Aineiston käyttö analyysissa
Teemahaastattelut (N = 9), litteroitu (kesä-syky 2014)	viisi viranhaltijahaastattelua neljä asukashaastattelua	Analyysin ydinaineistoa
Toimintatutkimus (kevät-kesä 2014)	Osallistuvan budjetoinnin prosessin ja työpajojen suunnittelu Tampereen kaupungin kanssa (useita kokouksia) Työpajojen toteuttaminen (viisi työpajaa) Työpajojen nauhoitukset (osittain litteroitu)	Analyysin ydinaineistoa
Osallistuva havainnointi (kevät-syky 2014)	Osallistuva havainnointi työpajoissa ja asukastilaisuuksissa Osallistuva havainnointi viranhaltijatyöryhmän kokouksissa Tutkimusmuistiinpanot hankkeen ajalta	Analyysin ydinaineistoa
Dokumentit	Työpajoissa tuotetut materiaalit (esim. asukkaiden laatimat suunnitelmat) Työpajoihin valmisteltu materiaali (esim. kustannusarviot) Tesomajärven yleissuunnitelma	Analyysin ydinaineistoa

Taulukko 2. Annala-Kaukajärven aineisto.

Aineisto		Aineiston käyttö analyysissa
Semi-strukturoidut haastattelut (N = 20), litteroitu	8 yksilöhaastattelua ja 1 ryhmähaastattelu (keskijohto) 4 alueella toimivan ruohonjuuritason työntekijän haastattelu 3 järjestöedustajahaastattelu 3 asukashaastattelu 1 kaupungin ylimmän johdon haastattelu	Analyysin ydinaineisto
Osallistuva havainnointi (osittain litteroitu) 3/2013—9/2014	Tutkimuspäiväkirja hankekokouksista (18 kk) Osallistuva havainnointi asukastilaisuuksissa	Taustaymmärryksen luominen, hankkeen rakenteen jäsentäminen, ei varsinaisesti osa analyysia
Projektihenkilöstön toteuttama asukaskysely (N = 385)	Aineiston laadullinen hyödyntäminen avointen vastausten osalta: millaisia tarpeita asukkailla oli ja miten hankkeen työntekijät pyrkivät niihin vastaamaan?	Aineistosta hyödynnetty avoimia vastauksia
Asukaskysely II asukkaille (N = 131) ja alueella toimiville järjestöille ja kaupungin työntekijöille (N = 22)	Aineiston laadullinen hyödyntäminen seuraavien kysymysten osalta: Millä tavoin olet osallistunut hankkeeseen? Mitä olet kuullut hankkeesta? Mitä mieltä olet hankkeen vaikutuksista alueella?	Aineistosta hyödynnetty avoimia vastauksia
Dokumentit	Hankesuunnitelma Hankkeen esittelymateriaalit 9 kokousmuistiota	Taustaymmärryksen luominen ja hankkeen rakenteen jäsentäminen, ei varsinaisesti osa analyysia

Analysoimme aineiston laadullisen teoriajohtoisen sisällönanalyysin menetelmällä (ks. Mayring 2000). Aineistoja ei ole kerätty samaa tarkoitusta varten, sillä tutkimushankkeet on toteutettu itsenäisinä kokonaisuuksina, minkä vuoksi analysoimme aineiston teorialähtöisesti. Teoriajohtoinen analyysi antaa kehikon analysoinnille ja tulkinnoille (ks. Gläser ja Laudel 2013). Hyödynnämme deskriptiivistä lähestymistapaa analyysin perustuessa teoreettiseen viitekehikseen, teema-areenoiden osa-alueisiin (ks. esim. Tobin 2010; Yin 1994). Deskriptiivinen lähestymistapa voi jättää piiloon tärkeitä elementtejä analyysin keskittyessä ennalta-annettuun teoriakehikkoon, mutta se auttaa jäsentämään tapaustutkimuksen osat kokonaisuudeksi.

Teeman luonne ja konteksti -oluttuvuuden alla tarkastelemme, miten asuinaluekehittämisessä tärkeät teemat muodostuivat, miten osallistujien tieto vaikutti niihin ja millaisia aiheita osallistujat korostivat. Toimijoita tarkastelevassa oluttuvuudessa kokoamme kuvaa osallistujajoukosta, esiinnousseista rooleista ja intresseistä. Vuorovaikutustilanteista tarkastelemme, millaisissa tilanteissa tiettyjä vuorovaikutustapoja käytettiin ja miten ne vaikuttivat tiedon yhteistuotantoon. Keskustelun kulkua analysoimme siihen vaikuttavia tekijöitä etsimällä, kuten millaisen tai kenen tuottaman tiedon pohjalta keskusteltiin.

Tapausten analyysi

Analysoimme aineistoa teema-areenan neljän oluttuvuuden avulla: (1) teeman luonne ja konteksti, (2) toimijat, (3) vuorovaikutuksen paikat ja (4) keskustelun kulku.

Teeman luonne ja konteksti: Tesoma

Osallistuvan budjetoinnin fokuksen, virkistysalueen kehittämisen, määritti Tampereen kaupunki. Kaupunki halusi kehittää vuorovaikutusta asukkaiden kanssa samalla kun kaupunkiorganisaatiossa kiinnostuttiin osallistuvasta budjetoinnista. Samanaikaisesti viranhaltijat valmistelivat hankehakemusta osallistuvasta budjetoinnista yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn lähiöohjelman rahoitushakuun. Aluksi osallistuvaa budjetointia oli tarkoitus kokeilla Tesoman uuden hyvinvointikeskuksenkin rakentamisessa, mutta rakentamisen viivästyttyä keskityttiin Tesomajärven virkistysalueeseen. Viranhaltijat korostivat asukaslähtöistä tietoa pilotin valintaan vaikuttajana. He perustelivat keskittymistä virkistysalueeseen sillä, että se oli asukkaille tärkeä paikka, jonka kehittämistä oli toivottu pitkään alueen asukaspalautteessa:

Tesomajärven puistoalueelta me ollaan itse tunnistettu käytävät, polut, metsänhoidolliset toimenpiteet, valaistus, mitä on kuntalaispalautteena meille tullut, mutta ei haluta rajata teitä, vaan te saatte nyt sanoa. (...) Koetaan, että meidän pitää vastata kuntalaisilta tulleeseen palautteeseen, mutta te saatte päättää. (Viranhaltija käynnistystyöpajassa.)

Osallistuvan budjetoinnin käynnistystyöpajassa viranhaltijat painottivat sekä alueen että osallistuvan budjetoinnin menetelmän kehittämistä yhdessä osallistujien kanssa. Tavoitteena oli luoda alueen tarpeista lähtevä tapa edistää hyvinvointia:

Tavoitteena tehdä yhdessä tesomalaisten kanssa tätä, asukkaina, palveluntuottajina, alueella työskentelevinä, yrittäjinä, mitä ikinä, kaikki on tervetulleita mukaan. (...) Pointti on tuoda hyvinvointia Tesomalle. (...) Ollaan hakemassa kokemuksia, tesomalaista mallia miten toteuttaa tätä osallistuvaa budjetointia. (Viranhaltija käynnistystyöpajassa.)

Käynnistyspajassa viranhaltijat tunnistivat haasteen muuttaa organisaatiokulttuuria keskustelevammaksi ja laventaa tietopohjaa:

Nyt on se hetki, lähivuodet on niitä, että sekä meidän poliittinen päätöksenteko että me virkamiehet, jotka ollaan jästipäisimpiä pitää kiinni omista näkemyksistämme, niin ollaan ymmärretty, että nää asiat pitää tehdä eri tavalla. Sen asian opettelua on tää. (...) Yhtä lailla se on meille uutta ja teille uutta. (Viranhaltija käynnistystyöpajassa.)

Kaupunki määrittä tiedon yhteistuotannon yleisteen, virkistysalueen kehittämisen, mutta keskusteluissa keskeiseksi aiheeksi muotoutui Tesomajärven kahden uimarannan kehittäminen tasapuolisesti (ks. ”Keskustelun kulku”; myös Häikiö, Lehtonen ja Salminen 2016). Tapaus osoittaa, miten suuri merkitys tiedon yhteiskehittämisessä on samanaikaisesti käynnissä olevilla prosesseilla. Teema-areenan konteksti ja teema, osallistuva budjetointi virkistysalueen kehittämisessä, muotoutui tilannesidonnaisesti, kun viranhaltijoiden innostus osallistuvan budjetoinnin kokeiluun, yliopiston tutkimushankkeen kiinnostus sen tutkimiseen ja lähiöohjelman rahoitus kohtasivat. Ne muodostivat laajemman kontekstin ja kehikon, jotka tarkentuivat keskusteluissa alueella.

Toimijat: Tesoma

Tiedon yhteistuotanto toi yhteen aluetta käyttäviä tahoja ja erilaisia asiantuntemuksia. Aktiivisia toimijoita olivat asukkaat, paikalliset tahot kuten kaupunginosa- ja harrastusyhdistykset, järjestöt, kaupungin viranhaltijat ja yliopiston tutkijat. Osallistuvan budjetoinnin pilotista vastasi 1–2 viranhaltijaa, minkä lisäksi eri palvelualueiden viranhaltijoita osallistui osallistuvan budjetoinnin viranhaltijatyöryhmään. Tavoitteena oli saada mukaan palvelualueiden asiantuntemusta, kuten tietoa toimenpide-ehdotusten kustannuksista. Paikallisia toimijoita innosti mukaan alueen merkityksellisyys, heille Tesomajärvi oli tärkeä osa arkea. Lähiympäristönä se mahdollisti erilaisia toimintoja, kuten ajanviettoa, uintia, lenkkeilyä, koiran ulkoilutusta, leikkimistä. Asukkaat toivat työpajoissa esiin, että osalle järvi oli hengähdys- ja latautumispaiikka, osassa se herätti pelkoa heikkoine valaistuksineen ja huonokulkuisine polkuineen:

Tesomajärvi on erämaajärvi keskellä kylää, jonka arvo on mittaamaton. Hermot lepää kun katselee sorsien leiskuntaa. Se on hyvä kalajärvi. (Asukas työpajassa.)

Ainakin ikäihmiset selkeesti on tuonu useessa yhteydessä esille sen että he pelkää kulkee siellä. Se on hyvin synkkä. (Asukas, haastattelu.)

Asukkaiden ja paikallisten toimijoiden kokemuksellinen tieto alueesta syntyi siellä liikkussa. Viranhaltijoiden suhde alueeseen oli neutraalimpi. He osallistuivat tiedon yhteistuotantoon kaupunkiorganisaation edustajana, professionsa asiantuntijaroolissa, mitä ilman eivät välttämättä olisi olleet mukana:

Erityisesti Tesomajärveen mul ei oo mitään henkilökohtasempaa suhdetta. Ylipäättään luonosta olen kiinnostunu, mutta, tämä on yksi osa meidän palveluverkkoa mulle. (Viranhaltija, haastattelu.)

Siinä missä asukkaiden tieto alueesta oli vahvasti affektiivisävytteistä ja siinä korostui alueeseen kiinnittyminen, viranhaltijoille alue oli alue muiden joukossa.

Prosessista vastaavat viranhaltijat ja tutkijat halusivat kannustaa keskustelua osallistuvan budjetoinnin työpajoissa yli organisaatio- tai asuinaluerajojen. Työpajoissa pyrittiin erilaisten tiedon muotojen kohtaamiseen sijoittamalla asukkaat, järjestötoimijat ja viranhaltijat työskentelemään yhdessä pienryhmissä. Ulkopuoliset konsultit (neljässä työpajassa) ja yliopiston tutkija (arviointityöpajassa) fasilitoivat pienryhmäkeskusteluja keskustelu- ja visiointitehtävillä. Erilaiset asiantuntijuudet nousivat esiin, ja niitä pyrittiin hyödyntämään kehittämissä ehdotusten työstämisessä, esimerkiksi kun viranhaltijat vastasivat asukaskysymyksiin kehitysehdotusten toteuttamiskustannuksista. Asukkaat toivat esiin kokemustietoa, kuten alueen käytön tapoja. Esimerkiksi järven molempien rantojen kunnostamisen tärkeyttä asukkaat perustelivat sillä, että tesomalaisilla on tapana viettää järvellä koko päivä ja liikkua rannalta toiselle auringonkierron mukaan.

Tiedon yhteistuotannossa keskeinen osallistumisen inklusiivisuuden ajatus tunnistettiin työpajoissa, joissa sekä asukkaat että viranhaltijat korostivat monipuolisen tietopohjan muodostamista. Asukkaat painottivat jalkautumista ihmisten luo, kuten ostoskeskukselle tai lähipubiin. Lapset ja nuoret tunnistettiin yhdessä aliedustetuksi ryhmäksi, jonka tavoittamiseen mietittiin ratkaisuja. Viranhaltijat ja tutkijat viestivät osallistuvasta budjetoinnista nuorisotilalle ja kouluihin, mutta harva nuori osallistui työpajoihin. Viranhaltijat pohtivatkin haastatteluissa, olisiko osallistujajoukko pitänyt koota järjestelmällisemmin asukkaita demografisesti edustavaksi, jotta sen tuottama tieto olisi legitiimiä:

Viranhaltija: Se oli muuten sellanen mitä mulle sisäisesti sanottiin, että valitaan siihen tietty joukko joka saa osallistua. (...) Mutta sit mä olin vaan että ei kun ne pitää olla avoimia (...) silleen oikeesti et sä saat päättää eikä niin että sinne valitaan 15 ihmistä jotka saa päättää muitten puolesta jotka ois edustuksellisesti niinku...

Tutkija: Miks semmosta toivottiin sitten?

Viranhaltija: Mä en tiää onks se ollu meidän tapa, (...) että se on tämmöstä edustuksellista demokratiaa.

Julkishallinnon kehityshankkeissa organisaation valta kontrolloida prosessia on suuri. Hankkeiden toteuttajina organisaatiot pitävät langat käsissään ja kutsuvat ihmisiä osallistumaan usein ennalta määrittelemiinsä asioihin tietyssä aikataulussa (ks. Lehtonen 2013). Tätä

ilmeni keskustelussa Tesomajärven uimarannoista (ks. Keskustelun kulku), jossa viranhaltijat suhtautuivat aluksi kriittisesti asukkaiden kehittämisehdotuksiin ja vetosivat kaupungin linjauksiin alueille järjestettävien palveluiden määrittelijänä. Osallistuvasta budjetoinnista vastaava viranhaltija painotti menetelmän ydinajatusta antaa päätösvalta asukkaille. Lopulta kaupungin sisäisten keskustelujen jälkeen seurattiin osallistuvan budjetoinnin periaatteita asukkaiden päätösvallassa.

Vuorovaikutuksen paikat: Tesoma

Kehittämisehdotuksia työstettiin kaupungin järjestämissä työpajoissa ja maastokävelyllä. Muita vuorovaikutuspaikkoja olivat paikalliset tilaisuudet, kuten alueen yhdistysten järjestämä Tesoma-päivä tai YLE Tampereen Tesoma-viikko, joissa viranhaltijat esittelivät yleissuunnitelmaluonnosta, joka oli laadittu asukkaiden valitsemien kehittämisehdotusten pohjalta. Yleissuunnitelmaluonnosta sai kommentoida, mutta yhteiskeskustelua ei kaupungin toimesta tässä vaiheessa yritetty synnyttää, sillä ehdotusten työstäminen tapahtui työpajavaiheessa.

Osallistuminen oli avointa kaikille, ja vaikka eri ryhmiä kutsuttiin mukaan, viranhaltijat tiedostivat, että työpajoilla tavoitetaan ne, jotka pääsevät tiettyyn aikaan paikalle. Lisäksi kaupunki keräsi tietoa asukaskyselyllä. Asukkaat pystyivät vastaamaan kyselyyn verkossa ja paperilomakkeella, jota jaettiin esimerkiksi alueen kirjastossa. Kyselyyn vastasi 271 vastaajaa. Kaupunki hyödynsi tuloksia osallistuvan budjetoinnin suunnittelutyössä kertomaan alueen tilanteesta, palvelutarpeista ja asukastoiveista (Koivumäki 2015). Kyselyn tulokset vahvistivat käsitystä Tesomajärven merkityksestä asukkaille ja toivat esiin rantojen monipuolisen käytön, minkä asukkaat nostivat työpajoissakin keskustelunaiheeksi.

Tiedon yhteistuotannon näkökulmasta viranhaltijat ja asukkaat miettivät osallistuvan budjetoinnin kannalta olennaisia vuorovaikutuspaikkoja tietoon pääsyn ja tavoitavuuden näkökulmasta (miten tavoitetaan eri ryhmät) sekä tiedon monipuolisuuden näkökulmasta (saadaanko kattavaa tietoa heterogeeniseltä joukolta). Erilaiset vuorovaikutuspaikat mahdollistivat erilaisten tiedon muotojen esiintuomisen. Työpajat keskittyivät vahvasti suusanalliseen viestintään. Ne edellyttivät osallistujilta valmiuksia ymmärtää suomen kieltä ja keskustella pienryhmissä, mikä rajasi lähtökohtaisesti pois kieltä taitamattomat. Maastokävely oli kehollinen kokemus, jossa aistit ja asioiden kokeminen paikan päällä fyysisesti mahdollistivat tiedonmuodostusta myös muilla kuin suusanallisilla tavoilla. Tiedon yhteistuottamisen keinona se mahdollisti aluetta heikosti tunteville henkilökohtaisen kokemuksen alueesta, mutta myös rajasi pois osallistujia, kuten liikuntarajoitteisia.

Käynnistystyöpajan ja kyselyn pohjalta osallistuvan budjetoinnin viranhaltijatryöryhmä jakoi maastokävelyn kuuteen teemalliseen rastiin. Viranhaltijat merkitsivät reitin ennakoita maastoon, ja sen pystyi kulkemaan myös itsenäisesti. Rastien sisältö ja kävelyreitti julkaisiin ennen ohjattua kävelyä Oma Tesoma -hankkeen verkkosivuilla, uimahallilla ja kirjastossa. Maastokävely tuki erilaisten tiedon muotojen kohtaamista, kun asukkaat ja viranhaltijat keskustelivat kehittämisehdotusten toteutusmahdollisuuksista maastossa ympäristön reunaehdot huomioiden.

Menetelmänä maastokävely tuki työpajoja välittömämmin tiedon muotojen kohtaamista, sillä työpajoissa siihen tarvittiin erityisiä keinoja kuten pienryhmätyöskentelyn fasilitoi-

mista. Työpajoissa tiedon yhteistuottamista viriteltiin materiaaleilla, kuten kartoilla Tesomajärvestä, värikynillä, muovailuvahalla, legofiguureilla tai pienillä lelueläimillä, joita fasilitoijat rohkaisivat osallistujia käyttämään ajatustensa havainnollistamiseksi. Kartat mahdollistivat ideoiden suhteuttamisen alueen rakennettuun ja luonnontilaiseen ympäristöön. Muovailuvaha ja pienfiguurit kannustivat leikkisyyteen ja luovuuteen: pienryhmissä rakennettiin tekoosaari järven keskelle, kota rannan reunamille ja tunneli avantouimareille uimahallilta järvelle.

Asukaskokemukset alueen aiemmista kehityshankkeista loivat aluksi jännitettä yhteistuottamiselle. Aiempien hankkeiden vähäiset tulokset olivat synnyttäneet epäluottamusta kaupunkia kohtaan, mikä nousi esiin työpajoissa:

Toivottavasti tää on totta mitä sanot ja olet kannustamassa tesomalaisia tähän, että tää oikeesti toteutuu eikä käy niin kuin 12 vuotta sitten. Menee rahat ja liikekeskus senkun viipyy vaan. (Asukas, työpaja.)

Tiedon yhteistuottaminen edellyttääkin taustatietoa alueesta, jotta mahdollisiin haasteisiin, kuten luottamuspuolaan, osataan reagoida vuorovaikutusmenetelmillä ja -alustoilla.

Keskustelun kulku: Tesoma

Työpajatyöskentely käynnistettiin ideoimalla vapaasti ”unelmien Tesomaa”. Viranhaltijat ja työpajoja fasilitoineet konsultit virittivät yhdessä tekemistä korostamalla, että Tesoman kehittämiseen on kaikilla merkityksellistä tietoa:

Elikkä kaikilla on vahvoja mielipiteitä, kun puhutaan omasta asuinympäristöstä. (...) Tänään ei rakenneta mitään eikä tuhota mitään, tänä päivänä heitellään ideoita (...) Mikä on ihan ehdoton, on se, ettei kukaan saa sanoa ei. Kuulostellaan toisia avoimin mielin ja suhtaudutaan hyvinkin positiivisin mielin ehdotuksiin. (Fasilitaattori työpajassa.)

Työpajoissa keskusteltiin pienryhmissä ja pareittain. Ensin kukin ryhmä työsti ehdotuksia, joita esittelivät muille ryhmille. Ideoita jatkojalostettiin kierrättämällä niitä ryhmissä. Työryhmätyöskentelyn lomassa ja lopuksi keskusteltiin yhdessä. Fasilitaattorit ohjasivat työskentelyä pyytämällä ryhmiä valitsemaan keskustelujensa pohjalta esimerkiksi kolme avainajastusta aluekehittämiseen. Yksi ryhmä ideoi näin:

Molemmille rannoille kunnolliset uimalaiturit ja vessat, molemmille rannoille yksityteen niitä erottelematta, sitten valaistus rantapoluille ja kuntolaitteita mitä siellä joskus kauan sitten ollut. Ja penkkejä kun niitä on harvassa ja sitten pitkospuut sinne missä vähän vetisempää. Molemmille uimarannoille pienempien lasten ikiomat laitteet kun siellä ei ole koskaan ollut. Terapiapallas ja oleskeluterassi uimahallin yhteyteen. (Asukas työpajassa.)

Fasilitaattorit korostivat kokemustiedon merkitystä, kun he toivat esiin, että aluetta kehitetään käyttäjien toiveiden pohjalta. Yhteisessä keskustelussa hahmoteltiin tärkeimmät kehityskohteet: valaistuksen uusiminen, järveä kiertävien polkujen peruskunnostus sekä pukeutumistilojen rakentaminen järven uimarannalle ja uimapaikalle. Viranhaltijat kertoivat jo

alkuvaiheessa, että valaistuksen uusiminen verottaisi suuresti budjettia. Asukkaita ihmettytti, eikä valaistuksen uusiminen kuulu palveluysiköiden vuosibudjeteista rahoitettavaan normaaliin kunnostustoimintaan, mutta he eivät vastustaneet ajatusta käyttää siihen suuren osan budjetista.

Toteutettavat kehittämistoimet valittiin päätöstyöpajassa viranhaltijoiden valmisteleman hinnaston avulla. Hinnasto sisälsi tietoa vaihtoehtoista ja toimenpidekuluista, kuten kustannusarvioita puistonpenkeistä ja leikkivälineistä. Osallistujat asettivat pienryhmissä valintansa tärkeysjärjestykseen. Yhteisesti keskustellen valittiin lopulliset kehityskohteet, joiden pohjalta viranhaltijat ja alueen yleissuunnitelmaa valmistelleet suunnittelijat laativat toteutus suunnitelman.

Tiedon yhteistuottaminen eteni vaiheittain. Käynnistystyöpajassa kannustettiin luovaa ideointiprosessia ilman rajoitteita ja pyrittiin saamaan runsaasti materiaalia kehittämistyöhön. Ideoita jalostettiin seuraavissa työpajoissa ja maastokävelyllä. Päätöspajassa valittiin toimenpiteet. Työpajafasilitaattorit hakivat jatkuvasti osallistujien hyväksynnän jatkotoimenpiteille tarkistamalla, sopiko osallistujille ehdotettu etenemistapa. Lopuksi järjestetyssä arviointityöpajassa keskusteltiin kokemuksista ja käytettyjen menetelmien toimivuudesta.

Päätöksenteon pohjana korostui yhdenvertaisuuden ajatus. Asukkaat korostivat järven eri puolilla sijaitsevien uimarantojen kehittämistä tasapuolisesti, jotta eri puolilla järveä asuvat tulisivat tasapuolisesti kohdelluiksi. Viranhaltijat ajattelivat, että järvellä on kaupungin läntisen palvelualueen linjauksia noudattaen yksi hyvin varusteltu uimaranta. Linjauksissa uimarannoiksi oli määritelty tietty määrä rantoja eikä Tesomajärven kaltaiselle pienelle järvelle voitu suunnitella kahta uimarannaksi luokiteltua rantaa. Työpajoissa neuvoteltiinkin siitä, voisiko molempia rantoja kehittää uimarantoina tai uimapaikkoina. Hallinnollisesti uimaranta ja uimapaikka eroavat toisistaan, sillä uimapaikka on palvelutasoltaan vaatimatompampi ja aiheuttaa uimarantaa vähemmän kunnossapitovelvoitetta. Yhteiskeskustelun pohjalta työpajassa päädyttiin kehittämään molempia rantoja, toista uimarantana ja toista uimapaikkana. Päätös syntyi kompromissina, jossa otettiin huomioon sekä asukkaiden toiveet että kaupungin linjaukset:

Tässähän nyt minun mielestä on yritetty löytää kompromissia, että pyritään kuitenkin pääsääntöisesti toteuttamaan tätä meidän strategista linjausta. Mutta sitten joitain kohteita parantamaan myös sinne toiselle puolelle [järveä], jotta pystytään vastaamaan myös siihen kuntalaisilta tulleeseen palautteeseen. (Viranhaltija, haastattelu.)

Keskustelu rannoista teki näkyväksi osallistujien toimintaa ohjaavat tiedon muodot. Viranhaltijoiden toiminta pohjautui tietoon kaupungin linjauksista, mitä voidaan kuvata neutraaliksi, rationaaliseksi tiedoksi, jolla pyritään turvaamaan tasapuolisuus kaupungin toiminnassa. Asukkaat tunnistivat alueen tarpeita arjessa syntyvän kokemustiedon pohjalta.

Teeman luonne ja konteksti: Annala-Kaukajärvi

Teema-areenan kontekstina toimi alueella toimivien ja alueeseen linkittyneiden kaupungin työntekijöiden (esim. nuorisotyö, varhaiskasvatus, sosiaalityö, konsernihallinto) käynnistämä kehityshanke osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. He muodostivat hank-

keen *projektiryhmän*. Kaupungin rahoittamassa hankepilotissa kokeiltiin uudenlaisia toimintatapoja alueen toimijoiden kesken. Kontekstin muodostumisessa merkityksellisiä olivat ajurit, joiksi haastatellut projektiryhmän jäsenet nimesivät alueen tarpeet, mutta ennen kaikkea mahdollisuuden saada projektista rahoitusta omaan toimintaan.

Tiedon yhteistuotannon näkökulmasta alueen potentiaalinen yleisö oli heterogeeninen joukko asukkaita ja alueella toimivia yhteisöjä ja järjestöjä. Alueella on paljon kaupungin vuokra-asuntoja, mutta myös omakotitaloalueita. Projektiryhmän jäsenet määrittelivät ydinryhmäksi lapsiperheet. Valintaa perusteltiin esimerkiksi lastensuojeluilmoitusten määrällä. Lisäksi projektiryhmällä oli työtehtäviensä perusteella tietoa siitä, että lapsille tarvitaan alueella mielekästä toimintaa. Tiedon yhteistuottaminen määrittyi konsernihallinnon strategisten painopisteiden kautta. Teemaa voikin luonnehtia sosiaalipoliittiseksi sen noustessa ensisijaisesti ammattilaisten näkemyksistä alueen tarpeista mutta vastatessa myös asukkaiden tarpeisiin:

Se [hankkeen fokus] on varmaan tullut ihan alunpitäenkin siitä ajatuksesta, kun tämä koko pilotti perustettiin ja varmaan myös tämä lähivoimalahanke, niin siellä oli niitä tiettyjä taustatekijöitä, mitä tiedettiin. Että siellä on paljon lastensuojeluilmoituksia, paljon päihdeongelmia, paljon maahanmuuttajia, joilla on vaikeuksia ehkä asioida eri palveluissa, juuri tämän kieli-ongelman takia. Sitten on hyvin vähän mitään lähipalveluita. [...] Tavallaan ne on ollut koko ajan siellä semmoisena taustajuttuna. [...] Mutta tottakai, onhan se toki, että onhan niissä kyselyissä ja tällaisissa, niin onhan ne siellä nousset. Ei me siinä mielessä tehdä irrallista ja erillistä siitä mitä asukkaat on toivoneet. (Haastattelu 9, projektiryhmän jäsen.)

Toimijat: Annala-Kaukajärvi

Projektiryhmän jäsenet päätoimijoina määrittelivät teema-areenan kohteen, sisällöt ja vuorovaikutuskanavat. Asukkaat vaikuttivat lähinnä tarjoamalla kehittämisen syötteitä kyselyjen kautta. Projektin kannalta tärkeinä tiedonlähteinä toimivissa asukaskyselyissä esitettyjä toiveita pyrittiin toteuttamaan niillä resursseilla, joita projektiryhmällä oli. Projektiryhmällä oli melko yhtenäinen näkemys siitä, että asukkaita ei onnistuttu saamaan kattavasti mukaan:

Me kehitetään ja mietitään hirveästi kaikkea, mutta onko meillä edelleenkaan sitä näkökulmaa oikeasti siitä että mitä ne asukkaat oikeasti ajattelee ja mitä ne haluaa. (Haastattelu 1, projektiryhmän jäsen.)

Hankkeen edetessä projektin suunnittelupalaverit avattiin, jotta voitaisiin määritellä teemat asukastiedon avulla. Alkuvaiheessa projektin suunnittelupalaverien avaaminen kaatui edustuksellisuuden kysymyksiin ja ammattilaisten epärointiin siitä, kenet paikalle voitaisiin kutsua, jotta henkilöt edustaisivat laajasti alueen asukkaita. Tästä huolimatta hankkeessa kehitettiin niin sanottu *ydinryhmä* ideoimaan toimintoja asukkaiden ja yhteisöjen kanssa, mutta tapaamisiin tuli vain muutama asukas ja muutamia alueen yhteisöjä. Aktiivinen toimijuus näissä tilanteissa keskittyi projektiryhmäläisille (ks. Keskustelun kulku).

Vaikka ydinryhmässä ei syntynyt yhteistä ideointia asukkaiden, yhteisöjen ja viranhaltijoiden kesken, asuinalueen toimintaa kehittävä vuorovaikutus levisi virallisten projekti-

kokousten ulkopuolelle. Projektiryhmän toimintaa kuvattiin keskustelevalaksi. Tärkeiksi tiedon yhteistuottajiksi nousi hankkeen ulkopuolisia tahoja, kuten palveluntuottajia, ja samalla välillisesti asukkaita ja alueen julkispalvelujen käyttäjiä:

Mä en tiedä onko ne loppujen lopuksi niin hirveästi siellä meidän ryhmissä sillä tavalla syntynyt. Että siellä niitä on ehkäpä enemmänkin käsitelty, mutta ehkä ne on enemmän tullut semmoisissa henkilökohtaisissa keskusteluissa eri ihmisten kanssa. Sieltä on voinut jotenkin pulputa niitä tarpeita, mitä on alueella, mutta sitten niitä omia vastineita siihen on ehkä syntynyt jossain muualla ja sitten niistä on keskusteltu niiden asianomaisten ihmisten kanssa, jotka ovat niihin jotenkin liittynyt. (Haastattelu 15, projektiryhmän jäsen.)

Hanke ei onnistunut synnyttämään varsinaista tiedon yhteistuotantoa järjestämässään tapaamisissa, mutta sitä syntyi orgaanisemmin epävirallisissa keskusteluissa.

Vuorovaikutuksen paikat: Annala-Kaukajärvi

Vuorovaikutuspaikoiksi muodostuivat projektiryhmän ja ydinryhmän kokoukset, toimijoiden väliset yksittäiset keskustelut, erilaiset tempaukset (esim. asukastilaisuudet), kyselyt, asukaschat-kokeilu, hankkeen Facebook-sivu sekä projektiryhmän jalkautumiset alueelle. Lasten taidetyöpajoilla kerättiin heidän näkemyksiään asuinalueen kehittämiseksi. Lapset pohtivat maalaamalla ja piirtämällä unelmien asuinalueita. Maalauksista koottu taidenäyttely oli esillä paikallisessa ruokakaupassa.

Asukastilaisuudet, chat ja Facebook-sivu olivat tiedotuskanavia, joista asukaschat ei kuitenkaan tavoittanut asukkaita. Osa projektiryhmäläisistä näki chatissa potentiaalia, osa arveli sen liian vaikeaksi toteuttaa ja ylläpitää:

Ne nettisivut ei nyt ole mitään mullistavaa, eikä se chattikaan, mutta se on semmoisia uusia ja ne on varmaan juuri semmoisia mitkä vaatii aikaa, eikä kannata heti, jos kolmen kerran jälkeen ei ole käynyt kuin kymmenen ihmistä niin hautautua. (...) Ihmiset oppii ja sitten tulee, kun sana leviää ja puskaradion kautta. Se voi ruvetakkin toimimaan. (Haastattelu 11, projektiryhmän jäsen.)

Myös asukkaat epäilivät chatin potentiaalia:

Mutta se mikä mua rupesi sitten pelottamaan, kun siellä oli se chattimahdollisuus. Niin ajattelin kun meillä on taloyhtiön chatti, joka lopettiin koska sinne ei tullut kommentteja. Että repeekö sitten ihmisetkään joka paikkaan. Olisiko hyvä vain keskittyä siihen nettisivujen laatuun ja ajantasaisuuden ylläpitämiseen. Sen rummuttamiseen ja ylipäätään tiedon jakamiseen. (Asukashaastattelu 3.)

Toimivaksi vuorovaikutustavaksi osoittautuivat alueelliset tapahtumat. Alueella oli motivoituneita järjestöjä ja yhteisöjä, jotka aktiivisesti järjestivät tapahtumia. Haastateltujen järjestöedustajien mukaan tapahtumat toimivat hyvin järjestötoiminnasta asukkaille tiedottamisessa sekä järjestöjen ja kaupungin kumppanuuden rakentamisessa. Tapahtumat saivat

hyvää palautetta asukkailta, järjestöiltä ja yhteisöiltä. Tapahtumissa olikin kyse enemmän yhteisöllisyyden ja kumppanuuden luomisesta kuin asukastiedon yhteistuottamisesta. Tiedollisesta näkökulmasta niiden merkitys ei ollut kovinkaan suuri.

Kehittämistoimia suunniteltaessa projektiryhmä keräsi asukastietoa kehittämiskohteista sekä hankkeen toteutusideoita kyselytutkimuksella lapsiperheille. Asukkailta toivottiin ideoita esimerkiksi matalan kynnyksen harrastustoiminnan kehittämiseksi ja asuinalueen fyysisen viihtyisyyden parantamiseksi. Tavoitteena oli tiedottaa ja motivoida asukkaita osallistumaan hankkeeseen. Tämä synnytti asukkaiden ja projektiryhmän vuorovaikutusta, mutta ei johtanut tiedon yhteistuottamiseen. Projektiryhmä oli tyytymätön asukastiedon yhteistuotannon tasoon. Projektiryhmäläiset tunnistivat, että kyselyllä ei välttämättä päästä aidosti keskustelemaan asukastarpeista. Toisaalta ryhmällä ei ollut selkeää käsitystä paremmasta tavasta kannustaa tiedonmuodostusta:

Se on yksi tapa [kysely]. Kyllä sillä saatiin mielipiteitä aikaiseksi, mutta mihin se on toisaalta taas johtanut? Sitäkin voi sillä tavalla miettiä, että en mä nyt osaa heittää mitään viisasten kiveä, että kuinka se pitäisi tehdä. Mutta siihen pitäisi kuitenkin panostaa että niitä tarpeita oikeasti selvitetään. (Haastattelu 2, projektiryhmän jäsen.)

Tiedon yhteistuotannon kannalta projektissa eniten hyödynnettyä tietoa syntyi asukaskyselyistä, joilla selvitettiin aluksi asukkaiden tarpeita, myöhemmin hankkeen näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. Kyselyt ja taidetyöpajat edustivat enemmän konsultointia kuin tiedon yhteistuotantoa, sillä ammattilaisista koostuva projektiryhmä määritteli toimintakehyksen eikä tietoa kehitetty yhteisesti. Toisaalta projektin toiminta tarkentui asukasnäkemyksen mukaisesti, kun kehittämiskohteita punnittiin asukastiedon pohjalta. Tätä puntarointia tosin projektiryhmä teki yksin.

Asukkaiden ja projektiryhmän välille syntyi hieman dialogia asukasilloissa ja ydinryhmäkokoontumisissa, mutta niissä ei tehty merkittäviä päätöksiä teeman kannalta, vaan keskusteltiin yleisesti alueesta. Asukastilaisuuksissa asukkaat kokivat olevansa ennemmin yleisöä kuin teema-areenalla aktiivisia toimijoita ja tiedon yhteistuottajia:

Olisin toivonut asukkaana päästä enemmän toimintaan mukaan. Ehkäpä oli vaikea päästä kokouksissa asian ytimeen, kun ei ollut valmista mallia, mitä voisi alkaa tekemään. Jotenkin halusin kehittää Annala-Kaukajärvi -aluetta, mutta en ainakaan kokouksissa yksittäisenä asukkaana päässyt kunnolla projektiin mukaan. Kokoukset olivat enemmän asiantuntijalähtöisiä. Toki varsinkin tapahtumien suunnittelussa näin varmasti helpoin olikin. Alussa oli kuitenkin kokouksissa enemmän asukkaita, mutta mielestäni se potentiaali hukattiin. Onkohan yhteiset kokoukset, joissa asiantuntijoita ja asukkaita hyvä käsitellä asiaa? Niissä tilanteissa asukkaat ovat jollain tasolla altavastajana tiedollisesti. (Asukaskyselyn avoin vastaus.)

Vaikka vuorovaikutusta heräteltiin erilaisin tavoin, tiedon yhteistuottamista ei juuri pääsyt syntymään. Vuorovaikutusta olisikin voinut olla tarpeen moderoida ja fasilitoida siten, että asukkaat olisivat saaneet tilaa tiedontuottamisessa.

Keskustelun kulku: Annala-Kaukajärvi

Keskusteluun vaikutti vahvasti projektiryhmä, jossa viranhaltijat määrittelivät teemat, vuorovaikutuksen paikat ja osallistujat. Teemojen määrittelyyn ja keskustelusuuntiin osallistui myös niin sanottuja piilovaikuttajia, kun projektiryhmäläiset keskustelivat tahoillaan ja määrittelivät tärkeiksi katsomiaan toimia. Projektiryhmän haastatteluissa näkemykset erosivat siinä, kuka, missä ja miten määritteli keskustelun suuntaa. Haastatteluissa projektiryhmää kiitettiin siitä, että se mahdollisti yhteistyötä eri hallinnon palvelualueiden kesken, mutta kritisoitiin ryhmän jäämisestä vain keskustelualustaksi:

Välillä tulee niitä ideoita, mutta ne ei mene eteenpäin ja se keskustelu ei välttämättä ole sellaista että se vie asioita eteenpäin, vaan se on enempi sitä ideoiden heittämistä. (Haastattelu 9, projektiryhmän jäsen.)

Asukastilaisuuksissa ja ydinryhmätapaamisissa keskustelua ohjasivat hankkeen viralliset toimijat. Tähän saattoi vaikuttaa viranomaiskulttuuri, jossa ammattilaiset usein määrittävät keskusteluteeman, ohjaavat sitä ja vaikuttavat lopputulokseen. Eräs projektiryhmäläinen totesi haastattelussa, että ammattilaisilla on tapana tehdä asiat valmiiksi asiakkailleen, jolloin ajatustavan muutos, jossa myös ongelma määriteltäisiin yhdessä, voi tuntua vaikealle. Asukkaiden mieltäminen keskustelukumppaneiksi ei ole automaattista viranomaiskulttuurissa. Projektiryhmän jäsen totesikin toivovansa viranomaistapaamisia tai kolmannen sektorin tapaamisia, joissa kaikki osallistuisivat *edustajina*. Voiko tiedon yhteistuotannon ongelma piilläkin viranomaisnäkökulmasta siinä, että yksittäisten asukkaiden motiiveja ja taustaa on vaikeampi arvioida, kun he eivät varsinaisesti *edusta* ketään ainakaan siten, että se olisi ennalta-arvioitavissa viranomaisten näkökulmasta?

Asukastilaisuuksissa toimijoiden valtasapaino vinoutui, kun niihin osallistui vain yksittäisiä asukkaita, mutta paljon alueella toimivia ammattilaisia. Tilaisuudet olivat enemmän esitelmöintiä kuin keskustelevia, vaikka keskustelua toivottiin puolin ja toisin:

Se oli kiva että niitä käytiin läpi, mutta tavallaan se projektin esittelyosuus vei isomman osan, että mä olisin ennemmin tykännyt kai että siitä oltaisiin keskusteltu enemmän ja niitä mahdollisuuksia [olisi ollut enemmän]. Koska huomasi että me kaikki asukkaat oltiin aika haparoivin tiedoin. Kun tajusi että mitkä mahdollisuudet siinä olisi niin ehkä semmoista. (Asukashaastattelu 3, osallistui asukastilaisuuteen.)

Keskustelun kulkuun vaikutti lisäksi asukkaiden itsensä asemoituminen yleisöksi aktiivisesti vaikuttavan toimijan sijaan:

Sitten myös sitä mä mietin kun ei itselläni ollut kuitenkaan semmoisia varsinaisia ideoita että arvelin ettei siihen keskusteluun kauheasti tule osallistumaan, mutta kun se vaikutti että ihan hyvin voi mennä vaan kuuntelemaakin niin sitten se tuntui että miksi ei sitten menisi. (Asukashaastattelu 1.)

Annala-Kaukajärvellä tiedon yhteistuottamisen mahdollisuudet jäivät osin hyödyntämättä. Tämä johtui viranomaiskulttuurista, viranhaltijoiden vaillinaisesta osaamisesta hyödyntää asukastietoa, sopivien vuorovaikutuspaikkojen tunnistamatta jäämisestä, asukkaiden asettumisesta yleisöksi ja keskustelujen fasilitoinnin puutteesta.

Palautteen kuulemisesta tiedon kahdensuuntaiseen yhteistuottamiseen

Julkisten hallinto-organisaatioiden, tässä artikkelissa kaupungin, asukasosallisuushankkeita on kiinnostavaa tarkastella teema-areenan käsitteellä, joka huomioi muuttuvan vuorovaikutuksen hallinnon ja kansalaisten välillä tiedon yhteistuottamisessa. Torfingin ja kumppaneiden (2019) mukaan julkishallinto ei ole enää asukkaita osallistava auktoriteetti vaan tasavertaiselle yhteistoiminnalle alustoja ja tilaisuuksia luova mahdollistaja. Tällöin on hyödyllistä tarkastella viestinnällisestä näkökulmasta sitä, miten tietoa yhteisesti tuotetaan. Olemme tarkastelleet teema-areenan käsitteellä tällaista uudenlaista viestinnän ja vuorovaikutuksen alustaa (taulukko 3).

Luoma-ahon ja Vosin (2010, 15) mukaan teema-areenat kuvaavatkin organisaatioiden ja niiden sidosryhmien muuttuvaa vuorovaikutusta, kun julkiseen keskusteluun nousevat teemat muotoutuvat organisaatioiden kontrollin ulkopuolella. Samoin tiedon yhteistuottamisen näkökulmasta julkishallinnon kansalaisosallistumisen prosessit ovat entistä ennakkoimattomampia. Näemme teema-areenan käsitteessä potentiaalia toimia analyttisena välineenä, jonka avulla voidaan tunnistaa julkishallinnon muuttuvan vuorovaikutusympäristön vaikutuksia tiedon yhteistuottamiselle.

Taulukko 3. Teema-areenan ulottuvuudet artikkelin tapauksissa.

Teema-areena	Luonne ja konteksti	Toimijat	Vuorovaikutuksen paikat	Keskustelun kulku
Tesoman osallistuva budjetointi	Organisaatiojohtoinen lähiökehittäminen, motivoivana tekijänä tunnistetut kehityskulut ja osallistuvan budjetoinnin yleistyminen	Viranhaltijat, asukkaat, paikalliset yhdistykset ja muut alueen toimijat, tutkijat, fasilitaattorit	Työpajat, maastokävely, asukaskysely, paikalliset tapahtumat, epäviralliset kohtaamiset	Tasa-arvoiseen keskusteluun pyrkivä yhteiskehittäminen, mitä haastavat erilaisten tiedonmuotojen kohtaaminen, toimijoiden asemat/toimintamallit ja aiemmat osallistumiskokemukset
Annala-Kaukajärven Lähivoimalahanke	Sosiaalipoliittinen, ammattilaislähtöinen	Heterogeeninen ryhmä asukkaita ja yhteisöjä kohteena, ydintoimijoina ammattilaiset	Kyselyt, tapahtumat, chat, asukaskyselyt, joissa syntyi yhteisöllisyyttä, mutta ei juuri tiedon yhteistuottamista	Yksisuuntaisuus, tiedonanto, kuuleminen, asukkaiden ja ammattilaisien vakiintuneet asemat taustalla. Asukkaiden ääni esiin suurelta osin kyselyn kautta.

Tesomalla tiedon yhteistuottamisessa kohtasivat uudenlainen osallistumismenetelmä ja sen periaatteet, kaupungin linjaukset ja viranhaltijoiden vakiintuneet toimintamallit. Osallistuvan budjetoinnin ydinidea päätöksenteon vallan luovuttamisesta asukkaille ei ollut täysin selvä kaikille toimintaan osallistuneille viranhaltijoille, mikä aiheutti epäselvyyttä asukastiedon pohjalta syntyvien ehdotusten legitimitettiin: palvelivatko suhteellisen pienen osallistujajoukon tuottaman tiedon pohjalta laaditut ehdotukset ja päätökset laajemmin Tesoman väestöä?

Annala-Kaukajärvellä epävarmuutta tiedon yhteistuottamisessa aiheutti se, miten asukkaita ylipäättään koettiin voitavan osallistaa prosessiin. Tiedon yhteistuottamiseen suunnitellut vuorovaikutuspaikat eivät onnistuneet integroimaan ja motivoimaan yksittäisiä asukkaita. Toisaalta projektissa onnistuttiin luomaan uudenlaista yhteistyötä kolmannen sektorin ja paikallisyhteisöjen kanssa. Yksittäisten asukkaiden osallistuminen tiedon yhteistuotannon prosessiin voi aiheuttaa enemmän epävarmuutta, koska ammattilaiset eivät tunne heidän motiivejaan etukäteen samalla tavoin kuin vaikkapa tunnetun kansalaisjärjestön.

Tapaukset osoittivat tiedon yhteistuottamisen ennakoimattomuuden ja yllätyksellisyyden teema-areenoilla. Käynnistäessään tiedon yhteistuottamisprosessin julkishallinnon on hyväksyttävä, että prosessia ei voida tiukasti rajata, vaan se muotoutuu tilannekohtaisesti toimijoiden muokkaamana. Tiedontuotannon tapaa olikin vaikeaa muuttaa yhteistuottamiseksi erityisesti siten, että teema-areenan aktiivisina toimijoina olisivat olleet yksittäiset asukkaat.

Vaikka erilaisia osallistamismenetelmiä on hyödynnetty asuinaluekehittämisessä pitkään, tiedon yhteistuottaminen voi yhä olla kunnan työntekijälle uudenlainen toimintatapa asukasosallistumisessa. Erilaisten tiedonmuotojen, tässä tapauksessa erityisesti asukastiedon ja viranhaltijoiden tiedon kohtaaminen voi myös tuottaa tilanteita, joiden käsittelyyn viranhaltijoilla ei ole työkaluja (esim. Puustinen 2006; Maiello ym. 2013). Esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin menetelmä oli viranhaltijoille uusi. Menetelmä kyseenalaisti suunnittelijoiden kontrollin tietoon ja siihen perustuviin päätöksiin. Se pakotti miettimään, miten tiedon yhteistuottamisessa huomioidaan niin menetelmän periaatteet kuin kaupunkiorganisaation toimintatavat.

Tapauksissamme tiedon yhteistuottaminen kuitenkin sai aikaan erilaista vuorovaikutusta. Tesomalla asukkaat, paikalliset toimijat, kaupunki ja yliopisto työstivät yhdessä tietoa Tesomajärven kehittämiseksi. Kaikki osallistujat osallistuivat ideointiin ja keskusteluun, mutta asukkaat päättivät, mitkä ideat määrärahalta toteutetaan, ja hankkeen ulkopuoliset suunnittelijat laativat asukaspääöstä hyödyntäen yleissuunnitelman kehittämistoimien toteuttamiseksi. Annala-Kaukajärvellä yhteistuottaminen ei yltänyt yhteisesti muodostettuihin kehittämistoimenpiteisiin, mutta synnytti yhteisöllisyyttä toimijoiden kesken. Näin se vastasi tarpeisiin, joita varten hanke käynnistettiin; reagoimaan eriytyneisyyskehitykseen. Asukastiedon merkitys tunnustettiin, mutta tiedonhankintaprosessi noudatteli perinteistä kaavaa asukkaiden ilmaisesta ideoista kyselyssä, jota projektiryhmä käytti kehittämistoimien taustaineistona.

Tapausten tarkastelu teema-arenoina avasi vuorovaikutuspaikkojen luonteen merkitystä tiedontuotannossa. Annala-Kaukajärvellä viralliset kohtaamiset toimijoiden kesken tai chat-palvelu eivät virittäneet yhteistä tiedontuottamista. Monet kehitysideoista syntyivät epävirallisissa tapaamisissa. Virallisten tilaisuuksien virallinen sävy ja asukastilaisuuksien kuulemistilaisuustyyppinen luonne estivät tiedon yhteistuottamista. Asukkaat asemoituivat yleisöksi.

Tällaisissa tilanteissa fasilitointi voisi auttaa fokuoimaan tilaisuuksia tiedon yhteistuottamista virittävään suuntaan. Tesomalla yhteistuottaminen vaati työpajojen pienryhmissä kannustimikseen materiaaleja, kuten karttoja tai legopalikoita. Maastokävely mahdollisti tiedontuottamista ja sen välitöntä arviointia, kun kehittämisehdotuksista keskusteltiin paikan päällä.

Teema-areenan käsite auttoi tunnistamaan tiedon yhteistuotantoon liittyvää epäselvyyttä, mikä tapauksissamme näkyi *toimijoiden rooleissa, toiminnan rajoissa ja toimintaa ohjaavissa periaatteissa*. Tämä epäselvyys tuli esiin esimerkiksi Annala-Kaukajärvellä, kun projektiryhmäläiset pohtivat ryhmän roolia ja luonnetta, tai kun viranhaltijat keskustelivat Tesomalla siitä, tulisiko päätökset tehdä osallistuvan budjetoinnin periaatteita noudattaen. Tällaista julkishallinnon toimintaympäristöä Hajer (2004) kuvaa institutionaalisen epäselvyyden käsitteellä. Muuttuvassa ympäristössä julkishallinnon instituutiot kokevat epäselvyyttä suhteessa toisiin instituutioihin ja, kuten artikkelissa osoitamme, myös sidosryhmiin ja jopa projektin muihin ydintoimijoihin. Parhaimmillaan tiedon yhteistuottamisen epävarmuus ja yllätyksellisyys voivat kuitenkin tuottaa organisaation kannalta myönteisiä tuloksia esimerkiksi sidosryhmäsuhteiden ja luottamuksen kehittymisenä (Lehtonen 2018, 68).

Tunnistamme lisäksi tiedon yhteistuottamisen *tavoitteen* epäselvyyden. Tapauksemme paljastivat haasteita tiedon yhteistuotannon ymmärtämisessä kahdensuuntaiseksi prosessiksi, jossa tietoa tuotetaan ja prosessoidaan yhdessä. Se ei ole tiedon keräämistä asukkailta hallinnolle tai tiedottamista hallinnolta asukkaille, vaan yhteinen arvonluonnin prosessi, jossa luodaan ymmärrystä siitä, millaiseksi asuinaluetta halutaan kehittää. Keskeistä on, millainen tieto otetaan kehittämisen perustaksi, millaisen tiedon pohjalta tehdään päätöksiä ja millaisin menetelmin muodostetaan monipuolista tietoa.

Tiedon yhteistuottaminen on strategisia valintoja ja odotusten hallintaa

Olemme käsitelleet artikkelissa tiedon yhteistuottamista asuinaluekehittämisessä. Olemme hyödyntäneet teema-areenan käsitettä jäsentäessämme tiedon yhteistuottamista prosessin luonteen ja kontekstin, toimijoiden, vuorovaikutuspaikkojen ja keskustelun kulun kannalta. Käsite auttaa ymmärtämään vuorovaikutusprosessin viestinnällisiä kohtia ja käytäntöjä, jotka mahdollistavat tai vaikeuttavat tiedon yhteistuotantoa. Olemme etsineet käsitteen avulla aiempaa suunnittelututkimusta osaltaan rikastavaa näkökulmaa.

Teema-areenan käsite voi tarjota analyttisen kehikon tiedon yhteistuottamisprosessin jäsentämiseen. Se tarkastelee yhteistuottamista viestinnällisestä näkökulmasta, joka ei analysoi ainoastaan esimerkiksi tiedon argumentointia vaan ymmärtää yhteistuottamisen prosessina, jossa teeman ja kontekstin muotoileminen, keskusteluun osallistuvat toimijat, vuorovaikutuspaikkojen luonne ja keskustelun kulku vaikuttavat tiedontuotantoon. Käsite voi auttaa tunnistamaan potentiaalisia tiedon yhteistuottamisen paikkoja tai sitä haastavia elementtejä.

Tutkimusaineistoamme ei ollut kerätty teema-areenan näkökulmasta, minkä vuoksi jokin käsitteen kannalta tärkeä asia on voinut jäädä huomaamatta. Aineistomme olivat itsenäisiä projektejaan, mikä luonnollisesti vaikuttaa läpäisevään analyysiin. Asuinaluekehittämisen kontekstissa käsitteen hyödyntäminen vaatii aineistoilta monipuolisuutta. Tässä näemme

toimintatutkimuksen ja osallistuvan havainnoinnin lähestymistapojen vahvuuden tutkimuskohteista rikasta aineistoa tuottavina menetelminä.

Asuinalueiden kehittämishankkeiden tarkastelu teema-areenana auttoi tunnistamaan, että tiedon yhteistuotanto osallisuushankkeissa painottuu (suu)sanalliseen viestintään, kuten artikkelimme teema-areenoiden vuorovaikutuksen paikat eli työpajat, asukastilaisuudet tai kyselyt osoittavat. Painotammekin vuorovaikutuksen paikkoja suunnitellessa tarvetta inklusiivisemmille tiedontuotannon keinoille, jotka hyödyntäisivät esimerkiksi visuaalisuuteen tai aistisensitiivisyyteen pohjaavia tiedonmuodostuksen tapoja (vrt. Pink 2009). Tiedon yhteistuotannon mahdollistamisen kannalta osallistujia tulisi ajatella heidän paikkaan liittyvien intressiensä ja rooliensa lisäksi siitä näkökulmasta, millaisia erityisyyksiä yhteisen tiedontuotannon vaatimien valmiuksien tai edellytyksien kannalta osallistujilla on ja miten mahdollistetaan osallistuminen myös muille kuin ilmeisimmille toimijaryhmille. Tässä tiedon yhteistuottamisen fasilitointi erilaisia metodeja, materiaaleja ja viestinnällisiä alustoja käyttäen on olennaista inklusiivisen tiedontuotantoprosessin kannalta. Esimerkiksi teknologisilla ratkaisuilla tai keskustelun moderoinnilla voidaan vaikuttaa teema-areenalla muodostuvan keskustelun kulkuun ja siihen, millaiset äänet pääsevät osaksi tiedontuottamista tässä keskustelussa.

Kuten kansalaisosallistaminen yleensä, tiedon yhteistuottaminen on monimutkainen kokonaisuus, jota ei ole helppo monistaa. Tuurnas (2020, 142) on tunnistanut kolme näkökulmaa, joita tulisi huomioida tiedon yhteistuotannon suunnittelussa: 1) tarkoituksenmukaisten kohderyhmien tunnistaminen, 2) tiedontarpeen määrittely suhteessa kehitettävään palveluun tai muuhun toimintoon ja 3) sopivien tiedon yhteistuotannon vuorovaikutuspaikkojen luonteen ja kontekstin huomioiminen. Tapauksemme osoittavat edellä mainittujen näkökulmien lisäksi *resurssien ja vastuiden määrittelyn* merkityksen.

Tiedon yhteistuottamisen kannalta tarkoituksenmukaisten kohderyhmien tunnistaminen on tärkeää siksi, että kansalaisilla on erilaisia rooleja ja näihin rooleihin liittyvää tietämystä palvelunkäyttäjinä, äänestäjinä, potilaina tai vaikkapa niin sanottuina hallintoalalaisina (ks. Brandsen ja Honingh 2015; Bäcklund, Kallio ja Häkli 2014; Thomas 2013). Erilaiset roolit synnyttävät erilaisia odotuksia ja muodostavat erilaisia suhteita viranomaisten ja kansalaisten välille. Ne vaikuttavat vuorovaikutuksen tyyliin ja muotoon (Osborne ja Strokosch 2013; Thomas 2013). Kansalaiset voivat esimerkiksi olla hallintoalalaisia vankeina, mutta jos vankeja kutsutaan vankilan kehittämiseen tuomaan niin sanottua käyttäjänäkökulmaa, heidän roolinsa muuttuu kehittäjäkumppaneiksi (Brandsen ja Honingh 2015). Asuinaluekehittämisessä julkistoimijoiden onkin tärkeää miettiä, mitä ja kenelle kehitetään ja miten viestitään: mitä halutaan kysyä, kenen tieto on relevanttia ja mitkä olisivat parhaita kanavia kohderyhmien tavoittamiseen. Teema-areenoiden ulottuvuudet, kuten toiminnan kannalta relevanttien toimijoiden tarkastelu voikin auttaa muodostamaan vastauksia näihin yhteistuotannon kannalta keskeisiin kysymyksiin.

Täsmennettyä tiedontarvetta suhteessa kehitettävään palveluun tai muuhun toimintoon ei ole aina helppoa eikä välttämättä mahdollista tunnistaa kehittämisprojektien suunnittelussa, kuten teema-areenan luonnetta ja kontekstia määriteltäessä. Tiedontarpeen määrittäminen palveluketjun eri vaiheissa on kuitenkin olennaista siltä osin, millä tavoin ja millaista tietoa on mahdollista tuottaa. Tiedon yhteistuottaminen voi kohdistua palvelujen eri vaiheisiin, kuten suunnitteluun tai jatkuvien tai jo päättyneiden palveluprosessien arvioin-

tiin (ks. Bovaird 2007), mikä vaatii sekä erilaisia menetelmiä että eritasoisia panostuksia osallistujilta. Yhteistuotannossa voiakin käyttää esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin tai *living labien* kaltaisia kehittämismenetelmiä tai erilaisia teknologisia välineitä, joilla havainnollistetaan tietoa erilaisille osallistujille. Tämä voi paitsi tukea yhteistä tiedonmuodostusta, myös toimijoiden oman osallistumisen merkityksen tunnistamista. Keskeistä on löytää tiedon esitystapoja, jotka tukevat tiedon eri muotojen tulkintaa eri toimijaryhmissä (Lehtonen 2013, 190–199).

Kehittämisprosessien vaiheet linkittyvät siihen, millaiselta joukolta tietoa toivotaan. Viestinnän kannalta *tärkeää on löytää oikeanlaisia vuorovaikutuspaikkoja*, joilla erilaisia osallistujaryhmiä tavoitetaan (Luoma-aho ja Vos, 2010). Tämä voi auttaa löytämään keskeiset kohderyhmät ja sitouttamaan heitä tiedon yhteistuottamiseen. Eri ryhmien tavoittamisen merkitys korostuu osallistumisen edustavuuden ja tasapuolisuuden kannalta erityisesti julkisella sektorilla (Lowndes ja Sullivan 2008; Jakobsen ja Andersen 2013). Erilaisten vuorovaikutuspaikkojen vaikutukset saattavat myös ulottua tiedon yhteistuottamista laajemmalle: ne voivat yhdistää erilaisia sidosryhmiä ja näin luoda parhaimmillaan kumppanuutta sekä jaettuja merkityksiä (Luoma-aho ja Vos 2010; Wenger 1998; Marschall 2004). Ne voivat tosin toimia myös alustoina toimijoiden oman agendan nostamiseen, mikä korostaa moderoinnin ja fasilitoinnin merkitystä tasavertaisen viestinnän mahdollistamiseksi. Teema-areenoiden keskustelun kulkua tarkastelemalla näitä erilaisia vaikutuksia voidaan saada esiin.

Lisäämme tiedon yhteistuottamisen kannalta keskeisiin näkökulmiin *resurssien roolin ja vastuiden määrittelyn*, jotta yhteisesti tuotettu tieto saadaan jatkojalostettua. Tiedon yhteistuotanto luo osallistujille odotuksia, joihin yhteistuotantoa suunnittelevien ja fasilitoivien tahojen on varauduttava vastaamaan. Odotukset voivat liittyä esimerkiksi kehittämis ehdotusten toteuttamisresursseihin tai jatkojalostamisvastuisiin. Esimerkiksi Annala-Kaukajärvellä projektilla oli rajalliset resurssit vastata asukkaiden toiveisiin. Tesomalla osallistuvaan budjetointiin oli varattu määräraha, mutta oli epäselvää, oliko koko summa asukkaiden päätettävissä. Teema-areenan luonteen ja kontekstin määrittely yhdessä teema-areenan toimijoiden kanssa voi auttaa suunnittelemaan tiedon yhteistuotannon kannalta tarpeelliset resurssit ja vastuut siten, että ne tukevat yhteistuotannon tavoitteita. Olkkonen ja Luoma-aho (2014, 234) toteavat, että hyvä odotusten hallinta (*expectation management*) tarkoittaa sitä, että organisaatiot onnistuvat viestimään toiminnastaan niin, ettei se johda epärealistisiin tai harhaanjohtaviin odotuksiin. Organisaatioiden sisäiset vuorovaikutus- ja viestintäprosessit ja tiedon yhteissuunnittelusta vastaavien ammattilaisten vuorovaikutustaidot ovatkin olennaisia yhteistuotannon onnistumiselle, mikä kävi ilmi esimerkiksi Tesomalla osallistuvan budjetoinnin periaatteiden noudattamisesta neuvotellessa. Tiedon yhteistuottaminen onkin monimutkainen prosessi, joka vaatii ammattilaisilta uudenlaista ymmärrystä tiedon muodoista, osallistumisen prosesseista sekä demokraattisesta päätöksenteosta osallistumisen kontekstissa.

Artikkeli on kirjoitettu osana Suomen Akatemian hanketta (295028) Key to Success? Scrutinising the Communication of Knowledge in the Interpretation of Participatory Budgeting ja osana Lähiö-Inno -hanketta (27001132), joka kuuluu Ympäristöministeriön vetämään Lähiöohjelmaan 2020–2022.

Kirjallisuus

- Bamberg, Jarkko ja Pauliina Lehtonen. 2011. "Facilitating Knowledge Sharing in e-Governance: Online Spatial Displays as Translating Devices." Teoksessa *E-Governance and Civic Engagement: Factors and Determinants of E-Democracy*, toimittaneet Manoharan, Aroon ja Marc Holzer, 149–172. Hershey: IGI Global Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-61350-083-5.ch008>.
- Bovaird, Tony. 2007. "Beyond engagement and participation: User and community co-production of public services." *Public Administration Review* 67 (5), 846–860. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2007.00773.x>.
- Clarke, Victoria ja Virginia Braun. 2013. "Teaching thematic analysis. Overcoming challenges and developing strategies for effective learning." *The Psychologist* 26 (2), 120–123.
- Brandsen, Taco ja Marlies Honingh. 2015. "Distinguishing different types of coproduction: A conceptual analysis based on the classical definitions." *Public Administration Review* 76 (3), 427–435. <https://doi.org/10.1111/puar.12465>.
- Bäcklund, Pia. 2007. *Tietämisen politiikka. Kokemuksellinen tieto kunnan hallinnassa*. Helsinki: Helsingin kaupungin Tietokeskus.
- Bäcklund, Pia, Jouni Häkli ja Harry Schulman, toim. 2017. *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere: Tampere University Press.
- Bäcklund, Pia, Kirsi Pauliina Kallio ja Jouni Häkli. 2014. "Residents, customers or citizens? Tracing the idea of youthful participation in the context of administrative reforms in Finnish public administration." *Planning Theory and Practice* 15 (3), 311–327. <https://doi.org/10.1080/14649357.2014.929726>.
- Carpentier, Nico. 2011. *Media and Participation. A site of ideological-democratic struggle*. Intellect.
- Coleman, Stephen ja Jay G. Blumler. 2009. *The Internet and Democratic Citizenship: Theory, Practice and Policy*. NY: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.5771/1615-634X-2010-1-103>.
- Collins, Harry M. ja Robert Evans. 2002. "The Third Wave of Science Studies: Studies of Expertise and Experience." *Social Studies of Science* 32 (2), 235–296. <https://doi.org/10.1177/0306312702032002003>.
- Costley, Carol, Geoffrey C. Elliott ja Paul Gibbs. 2010. "Research Ethics and Insider-Researchers." Teoksessa *Doing work based research: Approaches to enquiry for insider-researchers*, toimittaneet Costley, Carol, Geoffrey C. Elliott ja Paul Gibbs, 25–35. London: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446287880>.
- Crotty, Michael. 1998. *The foundations of social research: Meaning and perspective in the research process*. London: Sage.
- Dahlberg, Lincoln ja Eugenia Siapera, toim. 2007. *Radical Democracy and the Internet. Interrogating Theory and Practice*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dahlgren, Peter. 2009. *Media and Political Engagement: Citizens, Communication and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/S1537592711003616>.
- Dewey, John. 2006. *Julkisen toiminta ja sen ongelmat*. Tampere: Vastapaino.
- Faehle, Maija, Pia Bäcklund, Liisa Tyrväinen, Jari Niemelä ja Vesa Yli-Pelkonen. 2014. "How can residents' experiences inform planning of urban green infrastructure? Case Finland." *Landscape and Urban Planning* 130, 171–183. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.07.012>.
- Ganuzza, Ernesto ja Gianpaolo Baiocchi. 2012. "The Power of Ambiguity: How Participatory Budgeting Travels the Globe." *Journal of Public Deliberation* 8 (2), 1–12. <https://doi.org/10.16997/jdd.142>.
- Gläser, Jochen ja Gritt Laudel. 2013. "Life with and without coding: Two methods for early-stage data analysis in qualitative research aiming at causal explanations." *Forum Qualitative Sozialforschung* [Forum: Qualitative Social Research], 14:2.
- Greve, Carsten. 2015. "Ideas in public management reform for the 2010s: digitalization, value creation and involvement." *Public Organization Review* 15 (1), 49–65. <https://doi.org/10.1007/S11115-013-0253-8>.
- Hajer, Maarten. 2004. "The Living Institutions of the EU: Analysing Governance as Performance." *Perspectives on European Politics and Society* 7 (1), 41–55. <https://doi.org/10.1080/15705850600839546>.
- Hellsten, Iina, Sandra Jacobs ja Anke Wonneberge. 2018. "Active and passive stakeholders in issue arenas: A communication network approach to the birdflu debate on Twitter." *Public Relations Review* 45 (1), 35–48. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2018.12.009>.
- Häikiö, Liisa, Pauliina Lehtonen ja Jarkko Salminen. 2016. "Globaalin menetelmän paikalliset käytännöt: Osallistuva budjetointi Tesomajärven suunnittelussa." *Yhdyskuntasuunnittelu* 54 (1), 25–42.
- Jakobsen, Morten ja Simon Calmar Andersen. 2013. "Coproduction and equity in public service delivery." *Public Administration Review* 73 (5), 704–713. <https://doi.org/10.1111/puar.12094>.
- Koivumäki, Tanja. 2015. *Osallistuvan budjetoinnin ja palvelumuotoilun pilotointi Tesoman alueen kehittämisessä*. Osallistuva budjetointi -pilotin loppuraportti. Tampereen kaupunki, Oma Tesoma-hanke.

- Kurkela, Kaisa, Petri Virtanen, Sanna Tuurnas ja Jari Stenvall. 2019. "The actors involved in innovation processes and collaboration – A case study of eight Finnish municipalities." *Lex localis - Journal of Local Self-Government* 17 (2), 247 - 266. [https://doi.org/10.4335/17.2.247-266\(2019\)](https://doi.org/10.4335/17.2.247-266(2019)).
- Lehtonen, Pauliina. 2018. "Shifting the Power to People: Opening the practices of governance with participatory budgeting." *Nordicom Information* 40 (1), 63–69.
- Lehtonen, Pauliina. 2013. *Julkisesti uskottavat. Asukkaiden kokemuksellinen tieto ja performatiiviset osallistumiskäytännöt*. Acta Universitatis Tamperensis 1802. Tampere: Tampere University Press.
- Lowndes, Vivien ja Helen Sullivan. 2008. "How low can you go? Rationales and challenges for neighborhood governance." *Public Administration* 86 (1), 53–57. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2007.00696.x>.
- Luoma-aho, Vilma ja Marita Vos. 2010. "Towards a more dynamic stakeholder model: Acknowledging multiple issue arenas." *Corporate Communications: An International Journal* 15 (3), 1–31. <https://doi.org/10.1108/13563281011068159>.
- Maiello, Antonella, Claudia V. Viegas, Marco Frey ja Jose Luis D. Ribeiro. 2013. "Public Managers as Catalysts of Knowledge Co-Production? Investigating Knowledge Dynamics in Local Environmental Policy." *Environmental Science & Policy* 27 (March 2013), 141–150. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2012.12.007>.
- Marschall, Melissa J. 2004. "Citizen participation and the neighborhood context: A new look at the coproduction of local public goods." *Political Research Quarterly* 57 (2), 231–244. <https://doi.org/10.1177/106591290405700205>.
- Mayring, Philipp. 2000. "Qualitative content analysis." *Forum Qualitative Sozialforschung/ Forum: Qualitative Social Research* 1 (2), Art. 20.
- Olkkonen, Laura ja Vilma Luoma-aho. 2014. "Public relations as expectation management?" *Journal of Communication Management* 18 (3), 222–239. <https://doi.org/10.1108/jcom-02-2013-0012>.
- Osborne, Stephen. 2010. "The (new) public governance: a suitable case for treatment?" Teoksessa *The New Public Governance? Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*, toimittanut Osborne, Stephen, 1–16. Abingdon: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203861684>.
- Osborne, Stephen ja Kirsty Strokosch. 2013. "It takes two to tango? Understanding the co-production of public services by integrating the services management and public administration perspectives." *British Journal of Management* 24, 31–47. <https://doi.org/10.1111/1467-8551.12010>.
- Pink, Sarah. 2009. *Doing Sensory Ethnography*. London: Sage.
- Puustinen, Sari. 2006. *Suomalainen kaavoittajaprofessio ja suunnittelun kommunikatiivinen käänne: vuorovaikutukseen liittyvät ongelmat ja mahdollisuudet suurten kaupunkien kaavoittajien näkökulmasta*. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, A 34.
- Röcke, Anja. 2014. *Framing Citizen Participation: Participatory Budgeting in France, Germany and the United Kingdom*. London: Palgrave Macmillan.
- Sintomer, Yves, Carsten Herzberg ja Anja Röcke. 2008. "Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges." *International Journal of Urban and Regional Research* 32 (1), 164–178. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2008.00777.x>.
- Stringer, Ernest. 1999. *Action Research*. Second Edition. Thousand Oakes, CA: Sage.
- Thomas, John Clayton. 2013. "Citizen, customer, partner: Rethinking the place of the public in public management." *Public Administration Review* 73 (6), 786–796. <https://doi.org/10.1111/puar.12109>.
- Tobin, Ruthanne. 2010. "Descriptive case study." Teoksessa *Encyclopedia of case study research*, toimittaneet Mills, Albert J., Gabrielle Durepos ja Elden Wiebe, 289–290. Thousand Oaks, CA: Sage. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412957397.n139>.
- Torfin, Jacob, Eva Sørensen ja Asbjørn Røiseland. 2019. "Transforming the public sector into an arena for co-creation: Barriers, drivers, benefits, and ways forward." *Administration & Society* 51 (5), 795–825. <https://doi.org/10.1177/0095399716680057>.
- Tuurnas, Sanna. 2020. "How does co-production shape public sector communication?" Teoksessa *Handbook of Public Sector Communication* toimittaneet Luoma-aho, Vilma ja María-José Canel, 139–151. New York: Wiley Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781119263203.ch9>.
- Tuurnas, Sanna. 2015. "Learning to co-produce? The perspective of public service professionals." *International Journal of Public Sector Management* 28 (7), 583–598. <https://doi.org/10.1108/IJPSM-04-2015-0073>.
- Verschuere, Bram, Taco Brandsen ja Victor Pestoff. 2012. "Co-production: the state of art in research and the future agenda." *Voluntas* 23, 1083–1101. <https://doi.org/10.1007/s11266-012-9307-8>.
- Vos, Marita, Henny Schoemaker ja Vilma Luoma-aho. 2014. "Setting the agenda for research on issue arenas." *Corporate Communications: An International Journal* 18 (2), 200–215. <https://doi.org/10.1108/ccij-08-2012-0055>.

- Weber, Edward P. ja Anne M. Khademian. 2008. "Wicked Problems, knowledge challenges, and collaborative capacity builders in network settings." *Public Administration Review* 68, 334–349. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2007.00866.x>.
- Wenger, Etienne. 1998. *Communities of practice: Learning, meaning and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wynne, Brian. 2004. "May the sheep safely graze? A reflexive view of the expert-lay knowledge divide." Teoksessa *Risk, environment and modernity: towards a new ecology*, toimittaneet Lash Scott, Bronislaw Szerszynski ja Brian Wynne, 44–83. London: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446221983.n3>.
- Yin, Robert. 1994. *Case study research: Design and methods. Second Edition*. Beverly Hills, CA: Sage.